

DEBRECZEN

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDÁSZATI HÍRLAP.

A debreczeni és vidéki függetlenségi párt közlönye.

Megjelen naponként, péntek és vasárnap kivételével.

Kéziratok vétele nem adatkak.

Hirdetési árak:
 Helyben és postán küldve.
 Egy sorra 10 frt-kr.
 Fél sorra 5 frt-kr.
 Hét napra 20 frt-kr.
 Egy évre 100 frt-kr.
 Hosszabb időre egyenként megállapítandó.
 Egy sorra 5 frt-kr.
 A lap elöljárói felelősek minden tartalomért, kivéve a hirdetéseké. A lapnak jog van a közölt anyagokból a szükséges részleteket más lapokra átvételére. A lapnak jog van a közölt anyagokból a szükséges részleteket más lapokra átvételére.

A néptanítókért.

(Kiss Albert beszéde a határozati javaslata a képviselőház nov. 28-iki ülésén.)

T. ház! (Halljuk!) Kölségvetésünk ezen címzet lehető röviden s először pénzügyi, másodsor közoktatásügyi szempontból fogom bírni azért, mert a függetlenségi és 48-as párt megbízásából benyújtandó határozati javaslatot csakis így módon vélem helyesen indokolhatni.

Évek óta most először találkozunk kölségvetésünkben azon jelenséggel, hogy a rendes kezeles mérlege szerint 20 millió 919 ezer frt többlettel zárunk, míg az összes kiadások mérlegénél 4 ezer és néhány frtyai feleslegtel találunk.

De van még ennél egy öröndetesebb jelenség, melyre én a t. ház figyelmét felhívom és ez az, (Halljuk!) hogy a pénzügyi bizottság általános jelentése szerint ezen évi kölségvetésünkben az állam bevételeinek intenzívebb tovább fejlesztésére 10 és 1/2 millió frtyai összeg volt fordítható.

Ha t. ház, állami háztartásunk bevételeinek intenzívebb tovább fejlesztésére 10 1/2 millió frtyai rendes kiadást lehetett ezen kölségvetés keretében előirányozni, akkor meggyőződésem szerint nagyon fontos az a kérdés, vajjon ezen 10 1/2 millióból mily összeg fordítható közoktatásügyünk fejlesztésére?

En t. ház, nem akarom a nagy áldozatok árán elért egyensúlyt államunk háztartásában zavarni, meg kevésbé óhajtom ezen mérleget ismét azon helyzetbe juttatni, hogy deficitekkel találkozzunk, de mikor azon jelenséggel állunk szemközt, hogy az állam bevételeinek intenzívebb tovább fejlesztés czimén évenként 10 1/2 millió frt irányozható elő: akkor melán vetem fel a kérdést, vajjon ezen 10 1/2 millió forintból közoktatásügyünk fejlesztésére előirányozható-e oly összeg, a mennyit ha állami bevételekkel valóssággal intenzívve akarjuk fejleszteni, közoktatási célra elő kellett volna irányozni?

Es én t. ház, mikor az egyes miniszteriumok tárczáinak rendes kiadási összegeit ezen kérdésre feleletet keresve vizsgáltam, azon eredményre jutottam, hogy az egyes miniszteriumok tárczái közt taláim különösen kettőt olyat, a mely egy pénzügyi bizottság által, mint maga a t. ház által feltűnő nagy mértékben dotátított nem csak most, hanem az elmúlt időkben is. — Peldául a pénzügyi miniszteriumnak tárczája, a mely 57.246.567 frt volt, ezen nagy összegről 66.676.554 frtra emellettett, s így azon 10 1/2 millióból, 3 1/2 millió forinttal ez alkalommal is növekedett. Továbbá a kereskedelemügyi tárcza, melynek rendes kiadási összege 48.731.605 frt volt, 50.893.714 frtra emellettett, tehát ez alkalommal 2.162.000 frttal növekedett. Most mar t. ház, ezzel szemben, ha megnézzük a közoktatási miniszterium rendes kiadási-ának összeget, a mely 6.967.762 frt volt, mit találunk? Azt, hogy e tárczanak összes kiadási összege csakis 7.294.055 frtra emellettett, vagyis, ha az emelési összegből levonjuk a részint tanárjuttal előirányozott többlet-bevetelt, ezen tárczanak évi rendes kiadási összege nem egészen 200.000 frttal növekedett.

En t. ház, mióta e háznak tagja vagyok, azok közé tartozom, a kik ezen tárczanak kölségvetési összeget e párt tagjaival együtt, mindenkor készséggel megzavasztam, azért ezen közoktatásügyi tárcza kölségvetésének tárgyalásában e párt tagjaival együtt ezáltal is szívesen részt veszek; és én e párt tagjaival együtt a közoktatás czéljaira fordított összeget meddő kiadásnak soha nem tartottam, s mikor az állam bevételeinek intenzívebb tovább fejlesztéséről van szó, s erre 10 1/2 millió frt évi rendes kiadás irányoztatott elő, meg kell vallanom, hogy a közoktatási tárcza részére a 200.000 frtyai emelést igen csekélynek találom e padokról ószintan rámutatni. Kötelességemnek tartottam ezt annyival inkább, mert ha tekintjük azon óriási nagy összeget, t. i. állami összes kiadásunknak fő összeget, a mely már az 1891. évre 369.000.000 frttal irányoztatott elő, s ha megvizsgáljuk azt, hogy ezen 369.000.000 frt összes kiadás óriási összegeből, az egyházi, közoktatási, közművelődési, emberorvosi, jótékonyasági összes czélkra nem több, csak 9 millió frt irányoztatott elő: bocsánatot kérek t. ház, de ez az arány engem megdöbbent; mert ha a 9 millió frttal a 369 millió frt-hoz viszonyítjuk, akkor azt találjuk, hogy az állam összes kiadásainak 1/40-át fordítja csak az általam említett czélra. En az államnak ezen eljárását meggyőzőteti nem bírom az egyes állampolgárokról rőt terhekkkel. — Hiszen annak az állampolgárnak tisztán és kizárólag csak népnevelési célra egyenes adójának 5 %-ával kell járulni.

A mi már most t. ház, a vallás és közoktatásügyi miniszteriumnak a kölségvetés keretében nyilvánuló működését és a nyert összegnek az egyes címek közt történt beosztását illeti, arra vonatkozólag én készséggel elismerem a t. ház előtt, hogy ezen miniszterium háztartásában megszűntek a volt pénzügyi bajok; sőt készséggel elismerem azt is, hogy azon 200.000 frtyai dotáció az egyes címek közt kellő lelkiismeretes gondossággal és részrehajlás nélkül osztott fel.

De midőn ezt készséggel elismerem, ugyanakkor állítom a t. ház előtt és engem a jövő nem fog megzavarni, hogy a miniszteriumnak lelkiismeretes buzgalma és miniszteriumnak odaadó készsége, takarékosága együtt sem lesznek képesek többre, mint legfeljebb azon eredményt érhetik el e kölségvetés keretében, hogy közoktatási fejlődésünket nagyobb visszaeséstől a következő esztendőben talán megoltalmazhatják, de hogy nagyobb alkotásokat hozzanak létre, azt ezen kölségvetés keretében meg remélni sem merem. (Helyeslés a szélső balon). Pedig ha népoktatásunk terén az elért eredményt veszélyeztetni nem akarjuk, azon meggyőződésre jutottam tapasztalatból, — és meggyőződésem a miniszteriumnak csak megerősítette — hogy immár eljött az ideje annak, hogy népoktatásunk terén nagyobb alkotásokat létesítsünk. Ily czélob, nézetem szerint, immár multhatatlanul szükséges, a néptanítók gyám- és nyugdíjintézetének újabb szervezése, továbbá a tanítók fizetésének a jelenkor kívánalmai szerint való rendezése. (Helyeslés a szélső baloldalon).

A mi az első illeti, tudom, hogy a tanítói gyám- és nyugdíjintézet kellő tökével rendelkezven, a tanítók kívánalmának lehetőleg megfelelő törvényozási intézkedést a közel jövőben remélhetünk. En tehát a benyújtandó javaslatot várva, most ezen tárgyról nem szólok. Azonban egy kérdést kell ez ügyben a t. miniszter urhoz intézni, s tisztelettel kérem válaszára. Kérdésem következő: a tanítók körökét nyugtalanítja egy hírlapi közlésem, mely szerint a tanítói gyám- és nyugdíj alap tőkéjének bizonyos része, a tanítók fizetésnek 300 frtyai minimumra leendő felemelésére czéloztatik fordíttatni. En ezen közlésem alapjáianak tartom, de kérek felvilágosítást, hogy a közvélemény hitelesen és kellő alakban meggyújtatva legyen, minthogy e tárgyban a közvélemény meggyújtatását szükségesnek tartom.

Átérve már most beszédemnek tula donkepeni tárgyra, a tanítói fizetés rendezésének kérdésére, megvallom, hogy szerintem ezen kérdés igen fontos, s egyszerűsmdn sürgős. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon). Ha a miniszteri jelentést figyelemmel olvassuk, azt találjuk, hogy a hatályos s szakzszerű felügyelet szempontjából, továbbá a tanítók képzés terén sok fontos és beható intézkedések tetettek a tanügyi kormányzat részéről; de olyan miniszteri rendelkezéssel a jelenben csak egygyel találkozunk, mely a tanítók anyagi sorsának javításával foglalkozott. Ez azon rendelkezés, melyben a tanfelügyelők felhívataak, hogy tanterületekben írják össze azon közzei és felekezeti iskolákat, a melyekben a tanítói állomások díjazása ötven forinttól 300 forintig váltakozik, de a 300 frttól meg nem haladja, s egyszerűsmdn kellő hiteles adatokkal nutassák ki ezen tanítói fizetések peazertekét.

E rendelkezést felelt gondolkozva, ugy tnt fel előttem, hogy a miniszter ur a törvény keretében mozogva, immár óhajja, de csak is azt óhajja valósítani, a mit megvalósítani 22 évi küzdelem erőteljen volt, vagyis valahára igyekezik az 1868. XXX. t. cz. 23. §-ában lefektetett nagy akadályt lehetőleg elhárítani, azon mely úrt, mely tamadt, áthidalni és azon nagy sebet, a mely népnevelésünk testen mindinkább növekszik, immár orvosolni.

Itt a ház előtt ószintén és nyíltan kijelentem, hogy én, a ki az önkormányzatnak egyházi és politikai terén hite voltam, hite vagyok és hite maraok, (Helyeslés a szélső balon) 22 évi küzdelem elegendőnek tartok annak megpróbálására, hogy valamelyik népiskola életre lép-e? A tanügy fejlődését a 22 év eltelte után tovább veszélyeztetni részemről nem akarom. Eljön az idő, hogy meg kell adni az államnak a befolyást, a hol 22 évi tapasztalat olyan szomorú jeleéseket tár föl, a melyeket ismerünk és a melyekre rámutatni kötelességem. (Helyeslés a szélső balon).

Mit mutatnak ugyanis az általam említett miniszteri rendelkezést következtében beerkezett tanfelügyelői jelentések? Valójában megdöbbentő a kep, melyet azon jelentések feltárnak. Azt látjuk, hogy hazánkban több ezer olyan népiskola van, a melyekben a tanítói állomások jövedelme 50 frttól növekedőleg fel felé a 300 frt minimumot el nem éri.

Már most, t. ház 50 frttól 300 forintig sem emelkedő évi fizetésért, amely kellő idő-

ben és pontosan ki sem szolgáltatik, azt kívánni, hogy egy tanító-képzési tanfolyamot kellő sikerrel végzett, oklevelet nyert rendes tanító egy ily állomást elvállalva, egész életére önmagát és családját szerencsétlenné tegye; (Ugy van! Ugy van!) a szélső balon) továbbá azt kívánni, hogy azon tanító ne csak a közoktatási törvényben megszabott tananyag minimumát, hanem azonkívül még a kerteszetet, nőt kézzimunkát, ha nemesített, szülő ojtást és kezelést, méhészetet, a házipar különböző nemeit, a tornázást és nem tudom még mi minden más rendes és rendkívüli tárgyat tanítani képes legyen, — végre ha mindezen tantárgyakat tanítani képes, meg azt is kívánni, hogy 50—300 frt fizetésért az az ember bírjon lelki erővel megtagadni önmagát, nem látni családja nyomorát, áldozatul dobni egész életét a közoktatásügyért: ez t. ház oly kívánalom, melyet nem helyeselek, melyhez az államnak joga nincs. (Helyeslés).

Kötelességünk ezt valahára figyelembe venni, mert ezen helyzetnek természetes következménye az, mit szomorúan tapasztalunk, hogy het év óta folytonosan szaporodik azon iskolák száma, melyekben a néptanító kezébe veszi a vándor botot, és az is negéörtent, hogy a főváros egyik fűrdőjében beáll fűrdőszólgának és a közönség előtt hirdeti, hogy neki ott jobb a helyzete. T. ház! evről evre növekedik azon népiskolák száma, hol tanító nem levén és olyan fizetésű tanítói állásra, az iskola fenntartó testület vállalkozott nem találhatván, az iskola üresen áll es benne a népoktatás szünetel.

A miniszteri jelentés szerint az elmúlt iskolai évben több mint 300 iskolából távozott a tanító a nélkül, hogy azon tanítói állomások fizetésére más tanítót lehetett volna találni. Nagyon elkergettnék tartom tehát azt az időt, midőn a képviselőház minden tagjának meg kell hallani és figyelmeire kell meltatni nem az én igénytelen szavamat, hanem a melyen t. miniszter ur jelen ésenek nagyon ószinte és ép azért kellő figyelemre méltó szavait. Hogy hű legyek, engedje meg a t. ház, hogy a miniszteri jelentésnek azon passzusát felolvassam és arra a t. ház figyelmét felhívjam. (Halljuk! Halljuk!)

„A szervezett tanítói állomások üresen hagyása nagyon is komoly baja népnevelésünknek. Az 1888/9. tanévben 104 egy tanítós iskola azért kellett a nyílvartartásról törülni, mert a fenntartók a megüresedett állomást egész éven át be nem töltötték s a tankötelesek oktatás nélkül maradtak. A legközelebbi het év alatt, a mióta t. i. az ilyenmü nyílvartartás vezetettik, közel ezer, egy tanítós iskolánk szünetelt ily módon.”

Ez t. ház, megdöbbentő. Ha ily módon közel 1000 egy tanítós iskola szünetelt, bizonyára eljött az idő, hogy e jelenség felett a t. ház tagjai gondolkozzanak, annyival inkább, mert e jelenség ekkép szól tovább: „Eltekintve mindennemü helyi érdektől, a baj főforrását mindenesetre a községek anyagi erőtlenségében kell keresnünk, melyhez még az iskolai teher alól való menekülésre irányuló törekvés is járul.”

Három sorban, t. ház, két igen fontos nyilatkozat van, ugyanis: egy része azon községeknek a legnagyobb készség, a legnagyobb áldozat mellett iskoláit fenntartani erőtlent, másik része a teher alól menekülni igyekszik, es ez is természetes jelen adozási rendszerünk mellett. De ily helyzetből rá kell mutatnunk, a mire ramutatni kötelességemnek tartottam, hogy 22 év után eljött az idő, hogy az állam immár vegrehajtsa a törvényhozás által alkotott törvényt es ott, a hol a községek erőtlentek, a hol az egyes iskola fenntartók ezen teher alól menekülni törekcsenek, teljesítse kötelességet, megkivánva magának a befolyást es azt kellőleg biztosítsa. (Helyeslés).

Ámde, t. ház, nézetem szerint még ezáltal nem lesz megoldva a tanítói fizetések rendezésének kérdése. Minel nagyobb képzettséget követelünk a tanító testület egyes tagjától, minel nagyobb azon munkássági kör, es minel hibebben teljesítik munkásságukat, annál jogosabban kívánják azon tanítók fizetésök rendezését, annál jogosultabbak azon kérvények, melyek e ház asztalára naponként letételek es mi, e háznak tagjai, annál inkább es erősebben vagyunk kötelezve, hogy a tanítók kerelmének szavát meghallgatva, most már intézkedjünk.

Ily czéloból fogok én e párt megbízásából határozati javaslatot benyújtani es csak azt jegyzem meg meg, hogy ezen határozati javaslat egyáltalán nem alterálja a melyen t. miniszter urnak 1889. évi szeptember 4-én kiadott 38. 27. számú rendelkezést. Az ezen rendelkezésben megszabott kört óhajtom az által kijelölt terjesztési es óhajtom ezen indítványom által elérni azt, hogy a tanítók fizetésének rendezése tanügynek fejlődésének es a kor-

kívánalmának szempontjából elvalahára a ház határozata által elérressék es ezen az ország minden vidékén a tanító testület tagjai közt ily czéloból megindult mozgalmunk ezáltal kellő időben eleje vétessek. (Helyeslés a szélső baloldalon).

Ily szempontból kérem határozati javaslatom elfogadását, mely következőleg szól:

H a t á r o z a t i j a v a s l a t.

Tekintve, hogy hazánkban 300-nál több olyan elemi népiskola létezik, hol a csekély díjazásra tanító nem vállalkozván az oktatás szünetel;

tekintve, hogy mennel nagyobb képzettséget követelünk tanítóinktól s mennel nagyobb mérvben vesszük igénybe munkásságukat, a jobb es tisztességes díjazást annál inkább kiérdemlik s annál jobban jöszabban kérhetik;

tekintve, hogy a tanítók fizetésének törvényileg megállapított minimuma, vagyis 300 frt évi díjazás, ma már sem a tanítóktól követelt képzettségnek, sem a tanítók nagy mértékben igénybe vett munkásságának meg nem felel: utasítja a ház a vallás es közoktatási miniszter urat, hogy az 1868 dik évi XXXVIII. t. cz. 142. §-a a) pontjának e jelzett irányban leendő megváltoztatására, az 1892. évi kölségvetés tárgyalását megelőzőleg javaslatot terjesszen elő. Beadják: Kiss Albert, Thaly Kálmán, Papp Elek, Lukács Gyula, Horváth Ádám, irányi Dániel, Dr. Vay Antal, Károlyi Gábor gr., Nagy Ferencz, Genesy Albert, Madarász Imre, Vályi Árpád, Kossa Dezso, Csajkos Gyula, Petrich Ferencz, Boda Vilmos, Hevesy Benedek, Herman Ottó. (Elenk helyeslés a szélső baloldalon.) Tisztelettel kérem a határozati javaslat elfogadását.

Belsőldi hírek. S a r k a n y S a m u e l - nek, az ujonnan választott bányaí ág. hitv. evang. püspöknek, decz. 17-én lesz az ünneplés beiktatása. — H o n v e d - e m l é k K e c s k e m e t e n. Kecskemet város lelkes polgársága a r. kath. templomban elhelyezendő emléktáblán örökíti meg a város ama szülötteinek neveit, kik az 1848/49 iki szabadságharcban elvértek. — A p o l g á r i h á z a s s á g a. „Pol. Corr.” azt írja, hogy Szilágyi igazságügyminiszter tárczáját kóti a polgári házasság behozatalára nézve tett igéretnek bevaltasához. — A f e g y v e r g y á r ü g y e. A kormánypart szombati értekezlete a magyar fegyvergyár ügyre vonatkozó honvedelmi miniszteri jelentéssel foglalkozott. Valamennyi felszólló haogzta annak szükségességét, hogy Magyarországnak állami fegyvergyára legyen. Tisz a Kálmán a állítólag kinyilatkozta, hogy ő, ha az iránt megkérdeztetnék, azt javasolná a kormánynak, hogy a közigazgatás reformja ne tessenék pártkerdesse. — B o r s z e k i A n t a l m. kir. pénzügyi titkár, Budapesten, életének 52-ik évében elhunyt.

Az elkeresztelési harc. Az eszergomi primási udvarban az a nézet uralkodik, hogy a kultuszminiszter februári rendelete es a kormány ez ügyben elfoglalt álláspontja teljesen megszakított minden kapcsolatot, mely az állam es egyház között kiengesztelést teremthetett volna. Legmagasabb főpapi körökben az egész kormány ellen, valamint Apponyi ellen is nagy elégedetlenség uralkodik. A miniszter rendelkezését az anyakönyvi kivonatnak közigazgatási hatóság utján való közlését illetőleg határozottan hitelevke ütközönek tartják, es így teljesíthetlenségük jelentik ki. Az újabb fordulatról k i m e r i t ő j e l e n t e s m e n t R ó m á b a, s a mint a vatikan válsza megerkezik, megindul az egyház érdekében szükségesnek talált mozgalom abban az irányban, a melyet a primás a miniszterhez ítezett leveleiben kifejtett.

Országgyűlés. A képviselőház ülése decz. 1-én. Az igazságügyi budget tárgyalása nem éppen nagy érdeklődés mellett indult meg tegnapi s szónokok megannyian a várakozás álláspontjára helyezkedtek, s még oly kiváló szónokok is, mint V e s z t e r I n r e s E ö t v ö s Károly. arra szorítottak inkább, hogy a létesülőben levő nagy reformok mellett a katonai büntetőtörvénykönyv s a választási visszaélések megakadályozására szolgáló törvény megalkotását sürgessék. Ugy Veszter Imrét, mint Eötvös Károlyt nagy figyelemmel hallgatta a ház s beszédeikre nem egy helyé általános helyesléssel is találkozott. Érdekes felszóllás volt a B o d a Vilmosé is, ki azt a tanácsot adta. Szilágyinak, hogy miután az igazságügy terén a mai viszonyok között csak felalkotásokra lesz képes, vegye át inkább a belügyi tárczát, hol egész alkotásokra nyílik tere. — Szóltak meg B u s b a c h Péter, M a t u s k a Péter es V a r a s d y Károly, mindannyian a kölségvetés mellett.

— Külföldi hírek. A párisi nihilista merénylet. Guillot vizsgálóbíró „egy nihilista-csoport” aláírásával levelet kapott, melyben megölessel fenyegetik, ha Párisi elfogatására irányuló kutatásait folytatja. — Bosznia és Hercegovina a anexiója. A „Fanfulla” cz. római lap azt írja, hogy monarchiánk diplomáciai uton komoly előkészületeket tett Bosznia és Hercegovina annektálására. E hír ez idő szerint keves alappal bír. — A Parnell ügy. Dillon és O'Brien ir képviselők, kik Amerikába menekültek kijelentették, hogy mely fájdalommal olvasták Parnell kiáltványát s lehetetlennek tartják, hogy Parnell-pártvezér maradjon. — Erzsébet királyné keleti útjából Mirambéba érkezett, hol megérkezését király őfelsége várta.

A szellemi munka.

(Mutatvány Dr. Legányi Gyulának „Az egészségügyi ismeretek könyve” cz. művéből.)
(Folyt. és vége.)

A papírosnak nem szabad vékonyak, áttetszőnek lennie, és kissé sárgás, vagy sűrűs legyen. A legtöbb szerző a fehér szín mellett kardoskodik, megokolván azzal, hogy világítás mellett fehér lapról könnyebben olvasunk. Ezen megokolás világosan szól a fehér szín ellen. De az optikai törvények is az ellen szólnak. A zavarra azon körülmény adhatott okot, hogy a napfény fehér. A fehér szín vakító, a fényugarakat mind visszaveri, tehát szétszórt világosságot támaszt a szemfenékben. Szemünk önkénytelenül védekezik a támadás ellen, összehúzván a szivárványhártyát, szűkíti a csillagokat (pupilla). Az ósztón és az elmélet sokszor éles ellentétben van. Kövessük e téren a bölcs természetet, mely mindenütt védelmére kel az élő lényeknek. A szem védelmére szolgál a sűrűs, keskes égőhőzotat, zöld lombot, a virágos mező, az árnyas erdő. Ilyen a természet, sehol fehér szín.

Csak néha borítja hólepel a földet, és akkor tapasztaljuk, mennyire vakítja szemünket. Csak a sarvídek és a havasok vannak örökös hóval borítva, de azok lakatlanok. Mennyire sérti a szemet a fehérre meszelt ház, a fehér fal, kiváltképpen a napsugarak rástűnek. De a józanebb gondolkodás mindinkább kiszorítja a fehérre meszelést.

A fali faldabroszok a legkisebb jelzések se legyenek egy négyzetes centiméternyi kisbűbök, sőt ha 5—10 méternyi távolságból kell szemlélni, még ennél is nagyobbak legyenek.

Mint hogy a mai tanulmányi rend mellett az iskolát az otthon kiegészíti, a szülők és nevelők tartoznak felügyelni arra, hogy rossz és mesterséges világítás mellett ne dolgozzanak a gyermekek, rossz nyomású könyveket ne olvassanak, helytelenül ne üljenek, egész nap a könyvet ne búják, apró kezi munkával ne rontsák a szemüket.

Önként következik, hogy az azo szempon- tokat, melyeket a nyomtatásnál kell tekintetbe venni, az írásnál még fokozottabb mértékben kell foglalkozni.

A mai irás rendjét a hajszálai finomság és a gorsóva apróság jellemzik. Az írott betűk kezdőknel legalább még egyszer oly nagyok legyenek, mint eddig szokásban voltak. Nagyságuk tehát legalább 80—70 milliméternyi legyen.

Az eddig szokásban volt vonalozott és kockázott író és számoló füzeteket kezdőknel vagy teljesen el kell vetni, vagy vastag vonalozással és nagy kockakkal ellátva,

mert különben a szem részéről kétfős alkalmazkodást igényelnek.

Az irni tanulást csak a második osztályban kezdjük, azaz a bevégeztett hét éves korban. Írásnál az asztal lap lejtőssége épen úgy nélkülözhetetlen, mint az olvasásnál, mert különben nem állhat egyenesen a gyermek, hanem kénytelen annyira meggörnyedni, hogy orrával a papírost éri.

Nagy fontosságu kérdés, milyen legyen a tanulás anyaga? A mai tanulmányi rend évszadok óta uralkodik, csak annyiban romlott, hogy időről-időre újabb ismereti tárgyakkal bővült, és ma már annyira megrakott, hogy alig lehet vele megmerközni. Itt is érvényesül a megszokás hatalma.

Tanítók és szülők haladnak a járt ösvényen, új utat egyengetni képtelenek. Ha a siker nem kielégítő, nem ott keresik az okot, a hol valóban van.

A gyermek szemeles és tapasztalás útján szerzi ismereteit, az okoskodás nem való az ő gyenge, fejletlen agyának. Minei később oktatjuk elvont dolgokra, annál jobban megkíméljük ítéletettségét.

Gyermekek csak a tanulás eszközeivel ismertessük meg, tudomány az ismeretek hiánya miatt nem neki való. Az ismereteknek csak az elemiit nyújtjuk neki, szoktat, melyek keze ügyébe esnek, melyeket megismerelhet. A szellemi táplálkozást ugyanazon physiologiai törvények szabják meg, a melyek a a pyshikai táplálkozással irányadók. Ha emesztetlen dolgot ayujtunk az agyának, nemcsak undort érez, hanem képessége is fogyatékossá válik, tehát nemcsak a tudás, hanem a tehetség is csökken.

A szellemi táplálék mindenkor megfelelő legyen az egy emesztő képességének, és mint-hogy ezen folyamat is fennakad, ha folytonos, illó szüneteket kell alkalmaznunk.

A mai tanulmányi és vizsgálati rend az emlékező tehetőség tudóskléseiből áll, mivel többet fogad be az emlékezés tárháza, annál jobb bizonyítvánnyal jutalmazza meg. Azonban ezen rend nem az értelmi képesség fejlesztésére vezet, hanem az időelőtti kimerülésre.

Sok panaszt hangoztatunk a megterhelésről. Nemelyek kétségbe vonják a panasz jogosultságot, pedig mindaddig, míg a korhoz és a fejlettséghez nem mért tárgyakat kell a tanulónak bevennie, míg reggeltől estig, sokszor estjázka is kell szellemi táplálékot ennie, addig mindég beszélhetünk megterhelésről.

Az iskolai órákon kívül, a házi dolgozatok és a magán órák annyira igénybe veszik a tanuló idejét, hogy reggeltől estig sincsen megállása.

A magán órákat az élő nyelvek és a zene tanulása teszi szükségessé, mert hiszen ezeket az iskola mellőzi. Ezen körülmény is az iskolai reform szükségére vall.

A meglett ember gondoskodik kellő pihenésről, de a gyermekek ilyenről álmódú senki sem szabad, pedig erre a fejletlen testnek nagyobb szüksége van.

Az elemi iskolákban inkább a test rendszer fejlődésére ügyelünk, mint a szellemi erők időelőtti lenyűgözésére. A tanítás szemleleti legyen, és az erzekéi fejlesztésére irányuljon. Az óraszámot minél kisebb mértékre szabjuk, és az első osztályban házi dolgozatot is terheljük a gyermekeket. A második osztályban legfeljebb egy órát vegyen igénybe a naponkénti házi dolgozat, a harmadik és negyedik osztályban 1½—2 órát.

Tágas, gyepes udvar, és kert felett ren-

delkezzék az iskola, hogy a mozgásra és játékra alkalmas legyen, a mi gyermeknevelésnél legelső feltétel. Az udvar egy része fedett legyen, hogy esős időben is saivhassa a gyermek a szabad, úde levőget.

A középiskolák alsó osztályaiban tovább haladva a tanulás eszközeiben, és a szemleleti oktatást megtartva irányadónak, kevés elmélettel foglalkozunk. A gyakorlati és hasznos ismeretek elsajátítását tuzzuk ki célul. A tulajdonképeni elméleti és tudományos oktatáshoz csak a felső osztályokban lássunk, de csak annyiban, a mennyiben a gyakorlati és hasznos irányban megfelel. A tulajdonképeni tudományos oktatás a felső iskola és az élet feladata.

A mai középiskola skaktudományosságra törekszik, bő anyaggal megrakja az emlékező tehetőség, mely már alig bírja befogadni az előírt tárgyakat.

A tudós ifju eleget tanult egé z életére, bizonyítja a tapasztalat, és az életben csak a múlt emlékeiből élőkodik, ritkán halad előbbre és kivételesen gyarapítja szerzett ismereteit.

A középiskolákban szabad mozgásra, játékra és tornázásra és kézi ügyesség, azaz mesterségek elsajátítására nagyobb gondot fordítsunk, mert a tanuló sem testileg, sem szellemileg, el nem érte meg a megálapodás korát.

Az egyes szervek, valamint a gondolkodás szerve az agy, csak 30 éves korban juttak el a teljes kifejlődésre. Addig tehát „szbangzatos” neveljük a testi és szellemi erőkét. Az iskolában eltöltött időnek legalább harmad részét fordítsunk physikai munkára, ezt követeli az egészség, de meg a szellemi haladásra is fog jótékonyan hatni, mert megújulásra vezet.

Tizenöt éves korig csak a mozgás, szabadjáték, különféle játékok és könnyű kezi munka alkalmaztassanak a testi erők gyarapítására. A rendszeres tornázás, tornaszerek használata csak azontul szerepeljen. A csontváz gyermekeknel és az ifju kor elején gyenge, az izmok lágyak, töleletlenek, és mint hogy a tornaszerek használata csak egyes izomcsoportokat veszen igénybe, az egész test arányos fejlődése megzavarodik, a növes fennakad.

A felső iskola a tudományos képzés, a szakismeretek szerzesenek otthona, a betöltés az élet adja, mert a legjelesebb tudós gyarapodása miatt holtig tanulni. De még a felső iskolák tanulói is gondoljanak testi erejük gyarapítására tudományos foglalkozásuk mellett, mert csak így nem fogja elhervasztani az iskola a testi épsegét és a szellemi tde-seget.

HELYI HIREK.

A Koch-féle gyógymód és a magán orvosi gyógykezelés.

Egy saakterótól vettük a következő sorokat: „A Koch-féle korszakalkotó felfedezés még nem vált közkincsé, mint hogy mindaddig a feltaláló az oltóanyag alkotó elmeit meg nem ismertette, tehát a titkos szerek jellegével bír. Magának a genialis feltalálónak nyilatkozata szerint csak klinika és kórházi orvosi kezelésre alkalmas, a magán orvosi gyakorlatban nem alkalmazható mindaddig, míg a vele eszközölt kísérmények be nem fejeztettek. Mindaddig tehát privát orvosok kezéhez Koch nem is szolgáltat oltóanyagot, míg találmánya véglegesen meg nem

leend állapitva. Ha mégis privát orvos birtokába került volna egy üvegeske az oltóanyagból, a titkos szerből, akkor Koch bizonyára csak oly czézből szolgáltatná azt át, hogy klinikán, vagy kórházban fog alkalmaztatni. Ha mégis más czélra használná fel, akkor nem lehet egyeből szó, mint indiskretióról.

A külföldi kormányok közül egy némelyik rendeletet fog a napokban kibocsátani, oly irányzattal, hogy a közönség óva intessék ezen titkos szer igénybe vételétől, a mennyiben sem járó betegeknel, sem privát fekvő betegeknel az oltóanyag alkalmazása nem taucos, meg Koch a maga tapasztalatai és a klinikakon szerzett tapasztalatok alapján szeret a privát orvosok rendelkezésére nem bocsátja.

Addig, míg a magyar kormány nem intézkedik, és a törvényhatóságok nem nyilatkoznak, óva intjük a közönséget, hogy a magán-uton ajánlott Koch-féle orvosi kezeléstől tartózkodjanak, mert többet ártnak, mint sem használnak önmaguknak.

Reméljük, hogy a kormány és a helyi hatóságok sürgösen intézkedni fognak ezen eltbé vágó kérdésben.”

* A városi bizottsági tagok választása

foglalkoztatja jelenleg városunkat. A polgármester ur ki is bocsátotta a választásra vonatkozó szükséges tudnivalókat, de ezeket hoznak nem küldték be, mivel — nagy örömhírekre — nem vagyunk fél hivatalos lap. A választás f. hó 10-én ejtetik meg s választás után betöltetik 46 bizottsági tagsági hely 6 évre, 2 bizottsági tagsági hely pedig 3 évre. Az első választó kerület (hatvan-utca) a városháza kistancs termében. — a második kerület (Péterfia-utca) a kereskedelmi akadémiában, — a harmadik kerület (csapó-utca) a tölzött őrtanyán, — a negyedik kerület (ezegled-utca) a Komáromy házában, az ötödik kerület (varga-utca) a megyeházán, — a hatodik kerület (piacz-utca) pedig a városháza nagyeremben választ. Minden választó igazoló jegyet és szavazat lapot kap s a szavazat-lapok reggeli 9 óráól kezdve d. u. 4 óráig adandók be a választási helyiségben. A szavazás titkos uton ejtetik meg. A kormány-párt ma d. u. 4 órakor tart értekezletet a választás tárgyában.

* Haday búcsúja.

Haday Sándor, színtársulatunk kedvelt baritonistája, tegnap este búcsúzott el a debreczeni közönségtől a „Székelykatonák” cz. népszámú czimzerepében. Hogy Hadayt mennyire szerette a debreczeni közönség, az lenyesen kitűnt a tegnap esti búcsú föllepes övációjából. A színház csiknem szüfőliság megett közönséggel, az erkély es karzat pedig annyira látogatva voltak, mint ritka előadás alkalmával. Előadás előtt a színtársulat — élén V a l e n t i n Lajos igazgatóval — vett búcsút a távozó pályatársától, kinek az igazgató, rövid beszéd kíséretében, arcképet nyújtotta át emlékül. — Midőn Haday a színpadra kilépett, olyan viharos, hosszantartó taps fogadta, minő ritkán hangzik föl a debreczeni színházban, s a színór pályáról két szép koszorút bocsátottak alá, s a zenekarból ugyanannyit nyújtottak fel. A debrecz. színtársulat koszorújának piros szalagján a következő felírás volt: „Szeretett pályatársunknak — a debreczeni színtársulat. 1890. decz. 1.” Legdiszesebb volt a „czigány-sátor” koszorúja, fehér

A „DEBRECZENI” TÁRSULÁJA.

Az elpusztult család.

— Elbeszélés. —
Írta: Porcsalmy Gyula.
(Folytatás.)

A megdöbbenes általános lett. Szentkeresztinén nagyot sikoltott s hátra dőlt fölében, arcazt kendőjével elfedve. Lombfi, a vőlegény lesüté tekintet, úgy látszik égni kezdett a föld a talpa alatt; úgy állott ott me-reven; Ilonka arca előbb elsápadt, majd a dühből bíborveres lett. Az első meglepetésben gyűrűjét is elejtette. Vadassy melyen elpirult s az ajtóban álló alakról levevé tekintet, mint a bűnös lehajta fejét s komoran nezett maga elé. Aranka halálsápadt lett s félve húzódott Vadassy mellé. A koraykbeli vendégek visszafojtott lélekzettel várták a történéseket, míg az idegenek — a Lombfi vendégei — csodálkozva néztek majd a jövevényre, majd a háziakra. Daroczy száját szétváta bánult az ajtóra.

Végre is Elemér töré meg a kínos csendet; fölállt s oda lépett az idegen elé.

— Mit keresel itt Gálóssy? ki... Nem folytathatta tovább, mert a jövevény, ki nem volt más, mint Gálóssy Kálmán, hangosan felkaczagott.

— Hahaha! Mit keresek? Hiszen csak talán szabad nekem is megjelenni menyegzőm napján a menyasszonyom — kezőfogójára?

Erre még dermesztőbbé kacagott fel. Elemér zavarta jött. Most atyja állt fel s két lepest tett az idegen fele.

— Azt hiszem, uram — szólott Gálóssyhoz — hogy ön visszakapta gyűrűjét. Ne csináljon botrányt hazánknál.

Gálóssy fájdalommal reá nézett...

— Ne féljen, jó bátyám — mondá keserően — nem lesz semmi botrány. Megölném, ki azt e szent hajlékban merné tenni — tevő hozzá keserűen.

Az öreg Szentkeresztli meg volt kissé hatva, az ifju fájdalma s nemes kitörése által. — És mégis mit keres ön itt, ócsém, az előzmények után? — kérde Gálóssytól szelid hangon.

Hiszen nem is tudott volna vele gorombáskodni. Ő szerette az ifjut. Lelke előtt megjelentek a múlt kepei. Miért is nem ez lett a veje? De hat ilyenek a leányok, csaltak Másfél meg nagyon fejt a botránytól, mi családja jó hírnevét leronthatna.

— Mit keresek? — kérde az ifju karjait szétbontva s beiebb lépve — hat megmondom őszintén. Rövid leszek, mert kuzó minden pillanat itt reám nézve. Most már... Hát azért jöttem, mert nem hittem, hogy menyasszonyom hülienne valjón hozzám és ha azzá vált, hadd nezzem meg, kiert torte meg esküjét, kiert t-szít el engem?

Ezzel Jolánka fele közeledett, ki félve húzódozott előle. A társaság egy része mozogni kezdett, valami veszélytől tartottak, pedig nem volt reá ok...

Az ifju pedig egyenesen a leánykához neant, kis kezét megfogta s kissé lehajlva igyekezett a leány lesütött szeméi közé nézni. — Anyalom, Jolánkám — kérlele az ifju bánatos, esdő, remegő hangon — igaz, hogy elhagytál, megszegted a nekem tett esküt?

— Hát igaz — mondá a leány némi daczzeal — jmi köze hozzám most már önék? Kezét visszaakarta húzni, de az ifju nem engedte.

Az ifju szeméből két köncsepp gördült ki a leány szavaira.

— Hited, meggyőződésed, szived szerint

tettél? Nem kényszerített senki sem reá? Mert ha kényszerítették, akkor — beszélj itt őszintén, akkor az enyem vagy, senki sem vehet el tőlem!

— Nem kényszerített senki — mondá határozott hangon a leány, őszinte szerelmen vezetett Lombfihoz, csakis őt szerettem igazán, azelett soha senkit...

A Lombfi nevere Gálóssy felrezent, mintha tört szurtak volna szívébe, úgy érezte. Merőn ránézett a még mindig szótlanul s zavartan álló Lombfi s metsző, éies hangon mondá.

— Ah, edes vőlegénye az én menyasszonyomnak, most kezdem már megismerni. Nem gondolja-e, találkozásunk milyen változatos? A multkor én voltam olyan helyzetben, mint most ön. Ugy látszik, kitűnő csabító...

Mindenki Lombfiára nézett; vátak tőle, hogy vedeni fogja magát és menyasszonyát, de ő mint a bűnös, kinek lelket nehéz bűnyomja, csak halgatott.

— Nos — folytatta Jolánka fele fordulva Gálóssy — hát ezért a piperkőczért szegted meg azt az erős esküt, mit nekem tettél? Ezért bizony kár volt...

Halk moraj felett szavaira. Most már az öreg Lombfi jött fia segítségére.

— Uram — mondá Gálóssy elé lépve — egyáltalán nem értjük különös magaviseletét, magyarázatot kérünk...

— Nincs itt semmi magyarázatnak helye, mint azt meg a jelen levő férfiak se te. ették talán — itt erre az urra nincs többé semmi szükség (ezzel Gálóssy mutatott), mehet ön innen, nekem jegysem van, kit nagyon szeretek...

Gálóssy elsápadt, két lepest hátrált.

— Igazán mondja, tiszta szívből? — dadogá.

szalagján a következő kőjárnak — a gány-sátor. A t e n h o z z o n v i m i g a n e g y d i k n e g y k o s m e m v o l t s e m m i f o l i r v o z l o l e v e l t k ü l d ö t t. k o n s z e n v e s ö v á c z i ó j a h o g y b e l e p ő d a l á t (s n i n c s e n i r a y a r n e l e n e k e l n i. S z e m e i b e b i z o n y a n e z ő t e r e n l á b á d t. N e h e z e n i s e l v e t e n e k e s t ő l, m i n ő l y a m a a l l a t l e g a l á b b d a l á t m e g t e p o l t á k, s v á g o m " k e z d ő t g y ö n H a t v a n i v a l e g t a s s a l, m e g i s i s m e t e l t e n - y o m o n k i f e j e s z t e n t s z e r e t e n e k, s n á l u n k, m e g a d a r a b k i h i v á t k. H a d a y e g t i t t s á g j e l e t m u t a t t e k e z e n e s t e r ő l, s a d e b t e n e k i l y i m p o z a n s u k o s z á r ő l, s o h a s e m H a d a y b a n m i t v e s z t e h a g y m a g a u t á n, a z t t u d n i, m i d ő n H a d a y m e r t ő n e m c s a k a n e z ö n s e g d e d e l e t e t k e k i t ű t ő o p e r e t t e - a l a k i t g y e n c s a k a „l i p - k i k o z u n a k), e z e k m e l l e b a a e s a v i g á t e k b e m a g a t.

Tehetségek s délye, egyéniségek legyen csendő, de mind közre működő meszerette őt a d midőn fölünk elávy az óhajja, a mint egy zott: „Isten hoz! A tegnap előadás s emeljük meg ki: A n d o r f i t (Lajos Julcsa), B e r c z i t (kóvacs inas) M á t r (Csikinek (Mont volt megfelelő, H a v szerepek komikai teljesen. Előadás után tiszteltetere bucsu-est köszöntők legnagyobb azon kívánnal, hogy hosszú időre, hanem hozzánk, kik őt a n h o l a p u t a z i k e l K o l

K. Kopácsai Juli

primadonája, a ki a debreczeni közönségt vendég-szereplését H e l e n a " cz. operálskáról, ki a nyarón sikereket, a temesvári sel írnak s a debrecz szívesen látja őt vissz

* Fürdő a Hort

hires az a kut, melye s e r t u t i - n a k n e m k e s e r ű v e z, m i n t e b e l i e k o r v o s s á g u l h a s t ű n ő e r e d m é n y e n e l. o r s z. k e p v i s e l ő, a z t n e k g y e l m e t f e l h i

Gálóssy bucsúzóul imádom s megölném szeli. Mert imádom, s ő boldog, ha nem les Isten ügyeséjlen!

Ezzel meghajta vés idő múlva vissza — Engedelmet...

lankodásonmert. Most mertem, hogy rosszat napján megmereszteltem nyom kezőfogóján. Ha Ezzel ismet elté meg a folyosóról is...

A szobában lev Gálóssy távozta után. Már rég elhangozott a folyosón, mégis úgy folyton tartana. Lega úgy tñt fel: pedig ő volt, csak a szel bűn. Több percnyi s fölkiáltott:

— No ígyunk t czió alatt a torkom i. Általános helyes dítvány és azonnal v megindult a beszéd az előzményekre viss

Az öreg Daroczy tási ceremónia újra gyűrűjét úgy kellett Lombfi zavarában a leit reá. Végre megválto olyan aggódo tekintete és az ajtóra: lesték, megcsalott vőlegény jött. Vadassy és Ara mindketten komolyak örvendenének eljegy-

— A mit mondtam, megteszem — dörgé

szalagján a következő felirással: „Hű rajkó-jának — a debreczeni czigány-sátor.” A harmadik koszorú „Isten hozzon vissza!” feliratot viselt, míg a negyedik koszorú fehér-kek szalagján nem volt semmi felírás. A szüveggyelet üdvözlő levelet küldött. Hadayt a közönség rokonszeves ovációja annyira elérkeztette, hogy belépő dalát („Az ég alatt, a föld színén, nincsen olyan árva, mint én...”) alig tudta elénekeln. Szemeiben könnyek ragyogtak, s bizony a nézőtérben is számos szem könnybe lábadt. Nehezen is esik megvalíni olyan kedvelt énekestől, minő Haday volt! Az est folyamán alatt legalább 15-ször kihívták, mindegyiket megpötyölték, s a „Kalapom szememre vágom” kezdetű gyönyörű dalot pedig, melyet Haday a nyári együtt adott elő nagy hatással, meg is ismételtettek. A közönség lépésnyomon kifejezést adott a Haday iránt érzett szeretetnek, s a mi szokatlan jelenség nálunk, meg a darab lejárta után is ötször kihívták. Hadaya egész este a mély meghatóttásg jeleit mutakoztat, s bizonyos, hogy ezen este, s a debreczeni közönség szeretetének ily imponáns módon történt megnyilatkozásáról, soha sem fog megfeledkezni. Hogy Hadayban mit veszítettünk, s hogy minő őrült nagy utána, azt csak akkor fogjuk megtudni, midőn Haday nem lesz már a miénk; mert ő nemcsak a népszínművekben volt a közönség kedvelte, hanem egyuttal kitűnő operette-alkalásokat nyújtott (előleg legyen csak a „Rip-Rip” című szerepre hivatkozunk), ezek mellett pedig meg a drámban és a vígjátékban is otthonosan érezte magát.

Tehetségének sokoldalúsága, mely kedélye, egyéniségének rokonszeves volta s lágyan csengő, de erőteljes bariton hangja mind közre működtek abban, hogy annyira megszerette őt a debreczeni közönség. S most, midőn tőlünk elváozik, mindnyajunknak az az óhajja, a mint egyik koszorú felirata hangzott: „Isten hozzon vissza!” — A tegnap előadás szereplői közül dicsérelőleg emeljük meg ki: Laszynch (Kamilla), Andorfi (Lajos), Ellinger Ilonát (Julcsa), Bérczist (jegyző), Hegyesit (kovaas inas) Mátrayt (Völgyi tábornok) Csikinek (Monti gróf) a maszkja nem volt megfelelő, Hadványé (Korpádine) pedig szerepének komikai részét nem aknáza ki teljesen. E.óadás után a „czigány-sátor” Haday tiszteletére becsü-estélyt rendezett s a pohárköszöntők legnagyobb része Hadaynak szólott, azaz kívánattal, hogy távolra ne terjedjen hosszú időre, hanem jöjjon vissza minél előbb hozzánk, kik őt annyira szeretjük! Haday holaap utazik el Kolozsvárra.

K. Kopácsi Juliska, a temesvári színház primadonája, a ki a tavasszal vált meg a debreczeni közönségtől, szombaton kezd meg vendég-szereplését Debreczenben, a „Szép Helén”-a” cz. operetében. K. Kopácsi Juliskáról, ki a nyáron a fővárosban ért el szép sikereket, a temesvári lapok nagy elismeréssel írnak s a debreczeni közönség bizonyára szivesen látja őt viszont színpadunkon!

Füldő a Hortobágyon. Messze földön híres az a kut, melyet a hortobágyiak „Keszertű-kut”-nak neveznek. E kútnak oly keserű a vize, mint a mérég s a környékebeliek orvosául használják, még pedig kitűnő eredménnyel. Csavolszky Lajos orsz. képviselő, az „Egyetértés” szerkesztőjének figyelmét felhívta e gyógyvizet adó

Gálóssy bucsuzól. — Én ezt a nőt ma is imádom s megölöm azt, ki megsérteni merészi. Mert imádom, azért azt mondom, legyen ő boldog, ha nem lesz az, szavamat beváltom Isten ügyességén!

Ezzel meghajtá magát s eltávozott. Kéves idő múlva visszatért. — Engedelmet nem is kértem alkalmatlankodásomért. Most tehát kérem azt. Elismertem, hogy rosszat tettem, hogy esküvőnapján megmérgeztem jeleni a menyasszonyom kezéjébe. Hahaha!

Ezzel ismét eltávozott. Remes nevése meg a folyosóról is behallatszott. A szobában levők közt mely csend állt be Gálóssy távozta után. Kün a vihar borbólt. Már rég elhangzott a Gálóssy remes nevése a folyosón, mégis úgy hallatszott, mintha az folyton tartana. Legalább a szobában levőknek úgy tűnt fel: pedig csupán merő képzelődés volt, csak a szél borbólt.

Több percnyi csend után végre Elemér fölkiáltott: — No ígyünk már egyet, a sok predikáció miatt a torkom is kiszáradt. Általános helyesléssel fogadtatott az indítvány és azonnal végre is hajtatott; ismét megindult a beszéd árja, de senki sem akart az előzményekre visszatérni.

Az öreg Daróczy indítványára a jegyváltási ceremónia újra megkezdett. A Jolánka gyűrűjét úgy kellett előkeresni az asztal alól; Lombi zavarában a nadrág-zsebébe tette. Alig lett reá.

Végre megváltották a jegyet. Mindenki olyan aggódó tekintettel nézett az új párra és az ajtóra: lesték, nem jön-e ismét vissza a megcsalott vőlegény. — Ezuttal már nem jött. Vadassy és Aranka is gyűrűt cseréltek; mindketten komolyak voltak, mintha nem is örvendének eljegyeztetésüknek.

(Folyt. köv.)

kut s most kérést intézett a városi tanácshoz, hogy küldjenek neki egy üveggel a keserű vízből. Csavolszky vegyelemzetni fogja a vizet s ha csakugyan gyógytartalommal bír, egy a várostól átveszi a kutat s ott gyógyfürdőt kíván berendezni s a keserű vizet értékesíteni. A városi hajszad lenne e czélból átadni a keserű-kutat Csavolszkyknak.

A kir. tabla bitorzatának felállításáért tömegestől érkeznek az offertek a városi tanácshoz, mely ez ügyben a napokban határozni fog. Helyes lenne, ha lehetőleg debreczeni ember bizatnék meg a bebutorozással.

Felolvasási estély. A debreczeni kereskedő ifjak önképő egyesülete a saját helyiségében e hó 6-án este szavaltokkal egybekötött felolvasási estélyt rendez, a mely — úgy halljuk — változatos műsora folytán igen lellemesnek és szórakoztatónak ígérkezik. — A kereskedő ifjak a tél folyamán még 3-4 ilyen estélyt szándékoznak rendezni és nagyon valószínű, hogy mindegyike nagy látogatottságban részesülend. A felolvasási estély műsorát a napokban közölni fogjuk.

Gimnázisták párba. Nagyváradon két gimnázista, egy negyedik és egy másodikos osztály — egy hőlgy miatt, — a ki legfeljebb tíz-három éves lehet — összeszólalkozott. Az összeszésből először kis fojtogatás, azután pedig valóságos párba keletkezett. A gimnázium egyik tantermében állottak egymással szemben tölölt revolverrel és meg valami kárt tettek volna egymásban, ha az iskolai hatóság, mely n-szet vette a dolgoknak, meg nem akadályozza őket a párbafojtásban.

Névmagyarosítás. Oberländer Gusztáv debreczeni lakos belügyminiszeri engedéllyel „Irsai”-ra magyarosította a nevét.

Érdekes rab van most a városban. Van is bámulója elég, mikor sétál a többi rabokkal az udvaron. Egy bűzörvényi nagykereskedő ez, ki hamisan bukkott, aztán ki akart szökni Amerikába, de Hamburgban elcsípték és visszahozták. Most ott ül a városházán s várja az ellene megindított vizsgálat befejezését.

Vizontlátás. Erzekény jelenet folyt le a kapitányi hivatalban. Egy bekeszes, bagaria csizmás, torzonborz legény s egy másik urialabb kinézésű fiatal ember összeülkezve állottak a szoba közepén.

— Szervusz!
— Szervusz!
— Milyen bámulatos is a véletlen. Mi mindig egyszerre kerülünk ide. Hogy vagy?
— Köszönöm szives kérdésed, hálistennek egészenes vagyok. És te?
— Én is. Miért vagy itt?
— Azt mondják, hogy elemeltem egy fiakkeres bundáját. Hát te, hogy kerültél ide?
— Pipát lopta.

Még egyszer megölelték egymást és bucsuztak, mert külön cellákban lesznek elszállásolva.

Nagyon szép jelenet volt ez. Mindnyaján melyen meg voltak hatva a kapitányi szobában.

Pályázat kereskedők és iparosok részére. A nagyútlóságu m. kir. kereskedelem ügyi miniszter ur m. é. október 24-én 55,757. számú leiratával felhívta az alulirt kamarát, miszerint fiatal törekvő és kellőleg képesített kereskedőt vagy iparost, ki a nevezett miniszterium részéről nyújtandó háromszáz (300) forintnyi utazási osztóndij mellett — a hazai ipar és kereskedelem javára értékesítendő — szükséges tapasztalatok megszerzése és képeségének fejlesztése czéljából külföldre utazni óhajt; terjesszen fel, illetve hozzon javaslatba. Felhívataak ennel fogva a kamara területén, tehát Hajdu, Szabolcs, Szatmár, Máramaros, Bereg, Ugocsa és Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegyék, valamint Debreczen és Szatmár törvényhatósági joggal felruházott városok területén lakó ifjú iparosok és kereskedők közül mindazok, kik tovább képzés végett külföldre utazni szándékoznak, s e czélból a fent említett 300 forintnyi osztóndiját elnyerni óhajtják, miszerint ez iránti kellően felszerelt, végzett tanulmányokról s kellő képesítésükről tanuskodó bizonyítványokkal ellátott, — esetleg illetőségi helyök hatósága által is támogatott folyamodványukat, melyben ajánkoznak neve, lakhelye, családi viszonyai, erkölcsi magaviselete, tett tanulmányai, eddigi fojalkozása és nyelvismeretei is részletezendők — az alulirt kereskedelmi és iparkamarához legkésőbbben 1890. év deczember 25-ig terjesszék be. Debreczen, 1890. november 25. A kereskedelmi és iparkamara nevében: S e s z t i n a Lajos elnök, dr. Király Ferencz titkár

Helyreigazítás. Dr. Burger Péter orvos úrról tegnap azt irtuk, hogy Berlinből hazakerkezve, a Koch-féle gyógyóddal ma megkezdte gyógyítását. E hirt ödó kell módosítanunk, hogy rövid idő múlva megkezdte gyógyításait, midőn t. i. az oltóanyagot megkapja. Telefonon át vettük tegnap a hirt s így ferdült el a dolog valódi állása.

Köszönetnyilvánítás. Mindazon rokonok, jó barátok és általában a tisztelt résztvevő közönség tagjai, kik szeretett jó anyánk végtisztességételen megjeleni sziveskedtek, fogadják szívbeli jóvő köszönetét a Horváth családnak.

Találtatott egy hét, vagy nyolcz hónapos vizsla. Tulajdonosa az I-só ker. r. alkaptányságnál átvetheti.

Megbízható gyógykezelés. Zavart emésztéssel ellátott egyének, kik érvágyhiányban, felfúvódásban, gyomorgöröcsökben és rendetlen székelésben szenvednek, a Moll-féle seidlitz por” használata által rövid idő múlva visszanyerik egészségüket. Egy doboz ára 1 frt. Széküldés naponta utánvétellel Moll A. gyógyszerész és cs. k. udv. szállító által Bécs, I. Tuchlauben 9. Vidéki gyógyszerárakban határozottan Moll-féle készítmény kéréndő az ő gyári jelvényével ésalírásával. 5.

A kapitány előtt.

Biztos tudat.

Alázatosan kopogtatott, aztán belépett a kapitányi szobába.

— Mit akar, néni?
— Ide szokták beadni a cselédkönyveket?

— Az a kérdés, hogy mi végett — mondja a kapitány. Például, ha új cselédkönyvre van szükség, azt a Komáromi-háznál lehet megváltani a régi alapján, ha a cseléd szolgálataba lépett akarja bejelenteni, azt a cselédugyosztálynál kell tennie, ha azonban a cseléd ellen valami panasz van, azt azon ker. kapitányságnál kell bejelenteni, melynek kerületében a cseléd a kihágást elkövette.

A néni megköszönte a szives magyarázatot, aztán szomorúan rázta a fejet.

— Beszégdött hozzám, a könyvet is átadta az a leány, de nem állt helybe, meg az nap megszökött.

— Adja csak ide annak a lányuk a cselédkönyvét, néni.

— A könyvet én már átadtam még a mult héten, de azt nem tudom, hogy ide adtam-e be, vagy máshová.

A kapitány elővett egy rakás cselédkönyvet a sifon tetejéről.

— Mindjárt meglátjuk, néni, ha a cselédkönyv ezek közt van, akkor ide adta be. Hogy hívják azt a cselédet?

A néni jobbra-balra tekintgetett, miut a ki keres valamit, aztán megvakarta a füle tövét:

— Azt nem tudom, instálom, mert én a nevé nem kerdeztem, sem a könyvben meg nem néztem. Hanem azért csak tessék kikeresni a könyvet, mert azt biztosan tudom, hogy abba be volt írva a neve.

A kedves kapitány.

A német-utczai járőkelők panaszt tettek, hogy esténként egy piroskepű cseléd kinn áll a kapuban és az arra menő fiatal embereket megszólítja szerelmes hangokon.

Egyszer a kapitány is arra talált menni, ő is úgy járt, persze azonnal oda szólott Benzenek, ki a kaczer leányt hivatalos hatalmának erélyességével befordította a kapitányi szobába.

A piros kepű cseléd mosolyogva állt meg a kapitány előtt, ki aztán dörgő hangon kiáltotta a fülebe:

— Hogy merészkedel a nyílt utcán kaczerkodikni?

— Én nem kaczerkódtam, instálom, hazudik, a ki mondja.

— Hiszen tegnap este én utánam is kiabáltál.

— Az egészen más. Hát ugyan melyik lány ne kiabálna ilyen kedves ember után, mint a kapitány ur?

A liba.

Olyan furcsa ellentétet képezett az a ránczos képű vén kofaasszony, meg az a fiatal leány, mikor egymás mellett állottak a kapitány asztala előtt.

— Mi a panaszod, kis lányom?

A kicsi alig tudott szöhoz jutni a nagy zokogástól, de a biztatásra mégis csak elmondta, hogy ő ma reggel két libát vitt a vásárra; olyan kövérek voltak, hogy nem akartak menni, és leteküdtek az ut közepén.

— Akkor látom, hogy ez az asszony, a ki itt áll mellettem, egy taljigán jön felém, egy csomó libával. Megkértem őt, hadd tegyen fel én is a libámat a taljigára, mert nem akaruk menni. Ő megengedte, s én fel is felültem M-kor a vásárra értünk, megköszönöm a sziveséget és leakarom emelni a két libámat, hát ez az asszony csak az egyiket engedi, azt állítván, hogy nekem csak egy libám volt.

— Persze, hogy csak egy — csattogott a vén kofa. Nem köszöni meg, hogy megsegítettem, még meg is akar csinálni.

Alig tudta őt elhallgattatni a kapitány. Hiába volt minden vallatás, a vea asszony

csak azt állította, hogy a leányka egy libát tett fel a taljigára.

— Hiszen én két libát hoztam hazulról, szepegi a kicsi, hova lett hát akkor a másik liba?

A vén banya nagy mérgesen oda for ul hozrá, felhuzza a szemöldökkeit, a fogát kivicsoritja:

— Te vagy a másik liba!

Leontesz.

Hazánk s a külföld.

— Ritka, óriás tojást szerzett legujabban a nemzeti muzeum természetrajzi osztálya. Az aepyornis névű, rég kihalt madártól való s olyan példány, amilyen eddig mindössze csak egy néhány van az európai muzeumokban. Ennek az aepyornis-tojának heja 8 mm vastagságu. Méretei meglepők: nagyobbik kerülete 9.5 cm., a kisebbik pedig 7.13 cm., nagy átmérője 29.5 cm., kis átmérője 22.5 cm. köbtartalma 8¹/₂ liter. Belefer 148 tyuktojás, vagy pedig 50,000 kolibri tojás. A badi e kapitány födözte föl 1350-ben Madagaszkár szigetén az első aepyornis-tojást, a mint hogy az ideig csak két helyütt, Madagaszkár keleti partján s a Mauritius szigeten volt található, a hol a lakosság vízhozására használja. Valószínűleg az óriás madárból — melyről, hogy strucz-fele, vagy valami ragadozó volt, még csak nem is sejtik, az utolsó példányok e két helyre szorultak, hol aztán fajtájuk szakadt. Hogy minő hatalmas lehetett az a madárfa, megközelítőleg tájékozathat tojásainak nagysága és az az erő, melylyel nöstényjei a földbe 3.4 m. ásták tojásaikat. Eddig a földszinre került tojásokat mind ilyen mélyeségből mosta ki a eső. Angliában 1864-ben került az első ilyen tojás, melyet aztan borsos áron, 320 arany forintért vásároltak meg az ottani muzeum számára. Ezenkívül még a párisi „Jardin des Plantes”-ban is van négy ilyen tojás. A magyar nemzeti muzeum tehát a harmadik, a mely e specialitással rendelkezik és becses tárgygyal szaporodott, a mikor azt megszerezte.

Közgazdaság.

Gabnaárak. (Budapest terménytőzsde nov. 29.) Buza tavaszra 8.03 pénz, 8.04 áru. buza őszre — pénz, — áru. május—juniusra — pénz, — áru. Tengeri (új) 1891. máj.—jun. 6.26 pénz, 6.28 áru, aug.—zept. — pénz, — áru. Zab őszre — pénz, — áru, tavaszra 7.27 pénz, 7.29 áru. Káposztarepcze augusztus—septemberre 13.50 pénz, 13.60 áru.

Sertésvásár. A kőbányai sertéskeresek csarnok távirata nov. 29. Az üzlet szilárd. M. urasági öreg nehez 42.50—43.50 itig m. uras fiatal nehez 44.—44.50 frtig, magy. urasági fiatal közép 44.50—45.— frtig, magy. uras. fiatal könnyű 44.—45.— frtig, magyar szedett nehez ———— frtig, magyar szedett közép 43.—44. frtig, magy. szedett könnyű 38.—40.— frtig, szerb. átmeneti nehez 42.50—43.— szerb. átmeneti közép 42.50—43.— frtig, szerb. átmeneti könnyű 40.—41.— frtig. As árak hisialt sertésneknél páronkint 45 kgl. 4%-os levonással métermázsánként értendők. Romániai és szerbiai sertésneknél, melyek mint átmenetiek, adattak el, a vevőnek páronkint 4 forint aranyban vám fejében megértetik.

Sertéselátszám: nov. 27-én volt készlet 101,498 darab, nov. 28-án felhajtattott 1488 darab, nov. 28-án elszállított 2005 drb. Maradt készletben 100,981 drb sertes.

Debr. Színház.

Holnap szerdán, 1890. deczember hó 3-án, páratlan bérletben:

Az apósk.

Vigjáték 3 felvonásban Irta: Gabányi Árpád.

Főszerekesztő: Szinay Gyula. Felelős szerkesztő: Kósa Barna. Főmunkatárs: Dr. Bakonyi Samu. Kiadó: Kutasi Imre.

Nyílt-tér.*

NYILATKOZAT.

Alóírott Fényes Gusztáv urat, miután becsületbeli dolgát velem szemben nem tisztázta, őt lovgatiatlan, gyáva embernek nyilvánítom, s ezental tőle erőd semmifele nyilatkozatát avagy egyéb eljárását tekintetbe venni nem fogom.

Debreczen, 1890. deczember 2.

Rézbányai Béla.

*) Ezen rovásban közölttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

